

ФАХОВИЙ ТЕКСТ У ЗАГАЛЬНО-НАУКОВІЙ ПАРАДИГМІ

Вискушенко Світлана Андріївна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології
та перекладу ЖДУ імені Івана Франка

У сучасному мовознавстві значно збільшилася зацікавленість лінгвістикою фахових мов та одним з її базових понять – «фаховий текст». Це спричинено, насамперед, процесами глобалізації, тому вивчення різних аспектів фахових текстів є одним з найбільш бажаних напрямів сучасного мовознавства й слугують об'єктом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників.

Фаховий текст відноситься до специфічного виду комунікації, орієнтованої на певну професійну аудиторію. Цей тип тексту є об'єктом лінгвістичних досліджень завдяки своїм унікальним характеристикам, що включають фахову лексику, синтаксичні структури та стиль викладу. Вивчення фахових текстів має важливе значення як для розуміння їх ролі в професійній комунікації, так і для покращення якості передачі інформації та перекладу в різних галузях знань. Лінгвістичні дослідження фахових текстів охоплюють різні аспекти: від аналізу лексики і синтаксису до вивчення стилістичних та прагматичних особливостей. Одним із завдань таких досліджень є визначення специфічних рис, що відрізняють фахові від інших типів текстів [1, с. 98-102].

Фахові тексти відрізняються від інших видів текстів певною кількістю фундаментальних рис. Перш за все, вони містять значну кількість вузькофахової лексики, яка є загалом зрозумілою тільки фахівцям відповідної галузі. Ці вузькофахові терміни допомагають точно та лаконічно передавати складні поняття. Наприклад, у фахових текстах з юристуденції можна зустріти такі терміни як *voir dire* (процес добору присяжних), *misdemeanor* (місдімінор (незначне правопорушення)), які зрозумілі переважно лише фахівцям-юристам. Більше того, синтаксичні структури, використані у фахових текстах, можуть бути складнішими порівняно з текстами загальноповсякденної мови. Це пояснюється необхідністю точно передати логічні зв'язки та послідовність аргументів. Наприклад, в юридичних текстах часто використовуються складнопідрядні речення, що забезпечують точність формулювань і уникнення двозначностей. Ще однією базовою рисою фахових текстів є те, що вони характеризуються високим ступенем формальності та об'єктивності. Стиль викладу зазвичай нейтральний, без емоційного забарвлення, що сприяє чіткому і недвозначному сприйняттю інформації. В фахових статтях, наприклад, автори прагнуть до максимальної об'єктивності, використовуючи пасивні конструкції та уникнення першої особи [1; 2; 4; 5].

Щодо типології фахових текстів, то один і той самий текст може бути віднесений до декількох класифікацій, залежно від того, які його ознаки беруться

за основу. Загалом під час аналізу різних типів тексту беруться до уваги власне лінгвістичні та екстралінгвістичні критерії. Так, наприклад, важливе значення має розподіл різних типів текстів у фаховій комунікації за принципом первинності::вторинності, тобто залежно від змісту повідомлення.

Первинні тексти забезпечують повідомлення первинних наукових даних, які отримують у процесі оригінальних наукових досліджень, не спираючись в композиційному плані на концепцію, представлену іншим текстом. Сюди відносять монографії, наукові статті тощо.

Вторинні фахові тексти містять кінцеві результати аналітико-синтетичного опрацювання первинного тексту, створеного іншим автором. Фахові тексти вторинного характеру слугують засобом розповсюдження у науковому обігу інформації про нові досягнення і виконують, перш за все, комунікативно-посередницьку функцію. Такими текстами є анотація, конспект, реферат тощо [2, с. 165].

Е. Ф. Скороходько пропонує розрізняти два типи текстів у сфері фахової наукової комунікації:

- 1) власне наукові;
- 2) описово-ознайомлювальні.

Мета перших – представити фахівцям відповідної галузі знань нові наукові результати. Тексти другого типу подають узагальнений та систематизований опис наукових реалій, переважно відомих таким фахівцям. Вони розраховані, головним чином, на нефахівців чи фахівців суміжних галузей [3, с. 23].

Також фахові тексти класифікують за обсягом:

- 1) великі (монографія, дисертація, словник, енциклопедія, навчальний посібник, довідник, підручник);
- 2) малі (стаття, реферат, анотація, тези, рецензія тощо) [2, с. 166].

Фахові тексти є важливим об'єктом лінгвістичних досліджень завдяки своїм унікальним характеристикам та ролі в професійній комунікації. Аналіз цих текстів допомагає зрозуміти специфіку професійного спілкування та розробити рекомендації щодо покращення якості текстів у різних галузях. Вивчення лексичних, синтаксичних та стилістичних особливостей фахових текстів сприяє розвитку лінгвістичної науки та практики.

Список літератури:

1. Вискушенко С. А., Мосієнко О. В. Лексико-семантичні, граматичні та жанрово-стилістичні особливості англійських фахових текстів тваринництва. Закарпатські філологічні студії. 2022. Вип. 23, Т. 1. С. 98-102.
2. Вискушенко С. А. Фахова мова тваринництва: лінгвокогнітивний і комунікативно-функціональний аспект (на матеріалі британського варіанта англійської мови) дис...канд. філол. наук : 10.02.04. Житомир, 2012. 267 с.
3. Скороходько Е. Ф. Термін у науковому тексті (до створення терміноцентричної теорії наукового дискурсу) : монографія. К. : Логос, 2006. 99 с.

4. Baumann K.-D. Integrative Fachtextlinguistik. Tübingen : Gunter Narr Verlag, 1992. 266 s.
5. Hoffmann L. Vom Fachwort zum Fachtext. Beitrage zur Angewandten Linguistic. Tübingen : Gunter Narr Verlag, 1988. S. 126-127.